

Голові спеціалізованої вченої ради
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
доктору філологічних наук, професору
Крисановій Тетяні Анатоліївні

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата філологічних наук, професора,
завідувача кафедри-професора кафедри практики англійської мови
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Коляди Еліни Калениківни

на дисертацію **ФУРМАН ОКСАНИ МИКОЛАЇВНИ**

**«Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми
(на матеріалі англомовних ресурсів на тематику COVID-19)»**,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія»

У своїх дослідженнях українські та зарубіжні вчені все частіше приділяють увагу текстам малої форми, які є одним із найпоширеніших джерел отримання інформації про подію чи захід. Автори текстів малої форми використовують особливі прийоми побудови, композиції цих творів, специфічний набір вербальних та невербальних засобів, які допомагають адресатам зрозуміти та опрацювати інформацію максимально оперативно й відреагувати на неї відповідно до задуму адресантів повідомлення. Саме тому глибоке й докладне вивчення мультимодальних засобів актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англомовних ресурсів на тематику COVID-19) є особливо **актуальним**.

Дисертація О. М. Фурман виконана відповідно до комплексної науково-дослідної роботи кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки «Функціонування мовних одиниць у

когнітивно-дискурсивній парадигмі», затвердженої вченою радою університету (протокол № 9 від 2 березня 2011 року).

Дисертацію присвячено вербальним та невербальним засобам актуалізації превентива в текстах малої форми з урахуванням структурно-функційних та комунікативно-прагматичних параметрів в площині кінесики, такесики та проксеміки.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що в ній вперше виокремлено диференційні ознаки текстів малої форми на тематику COVID-19; ідентифіковано типи текстів за структурною та локативною ознаками; проаналізовано специфіку піктограм, які відіграють ключову роль серед невербальних складників досліджуваних текстів у репрезентації превентивних заходів з метою запобігання поширення коронавірусної хвороби. Авторкою дисертації вперше виявлено кінесичні, такесичні та проксемічні графічні маркери, які активно залучені до продукування текстів малої форми на тематику COVID-19 задля актуалізації семантики превентива. Заслужують на увагу положення, висунуті в дисертації, які теж містять наукову новизну.

Результати дослідження О. М. Фурман суттєво доповнюють наукові дані щодо структурно-семантичного, комунікативно-прагматичного та функційного потенціалу мультимодальних засобів текстів малої форми на тематику COVID-19. Отримані результати є певним внеском у візуальну лінгвістику (дослідження мультимодального вербально-візуального тексту), мультимодальну лінгвістику (дослідження симбіозу вербальних та невербальних засобів у текстах малої форми на тематику COVID-19), прагмалінгвістику (вивчення контекстуального значення невербальних складників текстів малої форми на тематику COVID-19 крізь призму впливу на реципієнтів), що підкреслює **теоретичне значення** роботи.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх можна застосовувати у:

- навчальній роботі закладів вищої освіти, а саме, під час викладання курсів з комунікативної лінгвістики, прагмалінгвістики, візуальної лінгвістики,

мультимодальної лінгвістики, графічної лінгвістики, теорії мовної комунікації;

- навчально-методичній роботі (укладання словників та довідників, присвячених знакам та знаковим системам, зокрема піктограмам);

- науково-дослідницькій роботі студентів та аспірантів.

Результати проведеного дослідження у вигляді наукових положень та висновків мають високий ступінь обґрунтованості, який підтверджується:

- аналізом і узагальненням наукових концепцій, підходів, поглядів вчених з оформленими відповідно з чинними вимогами посиланнями на використані джерела;

- адекватно обраними науково-методичними підходами для вирішення поставленої мети і завдань;

- достатнім обсягом емпіричного матеріалу (500 англомовних текстів малої форми на тематику COVID-19, відібраних методом суцільної вибірки з англомовних онлайн-ресурсів);

- використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, як-от: прагмасемантичний аналіз, контекстуальний аналіз, системно-функційний аналіз, метод графічної композиції, метод мультимодального синтакису.

Рецензована робота є самостійним завершеним дослідженням. Дисертація відзначається цікавим змістовним матеріалом, послідовністю та аргументованістю.

Основні результати, наукові положення і висновки дисертації достатньо висвітлені у 14 одноосібних публікаціях, з яких 3 наукові статті надруковані у фахових наукових виданнях України, 1 стаття – у закордонному виданні і 10 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій за темою дисертації – 3,86 друк. арк.

Дисертаційна робота викладена на 283 сторінках друкованого тексту, з них 170 сторінок основного тексту. Дисертація складається з анотацій двома мовами, списку публікацій здобувачки за темою дисертації, вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку

використаної літератури (389 позицій), списку джерел ілюстративного матеріалу (234 позицій) і трьох додатків.

Дисертація О. М. Фурман за структурою і змістом відповідає встановленим вимогам, не містить текстових запозичень. Порушень академічної доброчесності не виявлено. Водночас до рецензованої праці є деякі зауваження, що можуть слугувати підґрунтям дискусії.

1. Хотілося б уточнити тлумачення словосполучення «структурна побудова», яка входить до складу ключових слів. Як саме у роботі використано метод синтезу? Дисертантка зазначає: «З метою дослідження прагматичного потенціалу кожного окремого елемента тексту здійснено компонування різних елементів за допомогою методу синтезу» (с. 48)?

2. На підставі чого дисертантка робить висновок про те, що «Використання повної заперечної форми імперативних конструкцій забезпечує реалізацію їх емпатичної функції /.../» (с. 42)? Чому дисертантка послуговується терміном «жест відкритої долоні», а не терміном «жест «стоп»» (сс. 95–100)? На нашу думку, на рис. 3.27 [555] теж зображено жест «стоп», тільки у цьому випадку він виконується двома руками.

3. Аналізуючи рис. 2.89 [582], дисертантка зазначає, що «/.../ образ Статуї Свободи як символа міста та країни репрезентує цей заклик саме до жителів Нью-Йорка». Що саме змушує дисертантку вважати, що заклик вакцинуватися проти COVID-19 звернений лише до жителів Нью-Йорка, а не до всіх жителів Сполучених Штатів (с. 87)?

4. Як дисертантка трактує маніпуляцію? Хотілося б почути коментар дисертантки щодо твердження «колірне забарвлення є засобом привернення уваги та маніпуляції» (с. 89), стратегії маніпуляції (с. 142) і маніпулятивного заклику (с. 150). Чому на с. 169 згадано окрему групу текстів, які «покликані подолати стрес внаслідок негативного впливу ковіду на індивідів»?

5. На сс. 5, 16, 25, 26, 33, 34 доволі велика кількість прізвищ дослідників, які перераховані в одному абзаці. У тексті роботи трапляються окремі неточності, як-от: «коло з діагональною перетинкою» (с. 76), «коло з

діагоналлю» (с. 119), лексема “less safe”. Кутові дужки названі графічними (с. 126), фізичні величини 2m і 6ft – математичними (с. 128). Аналіз рис. 3.74 на с. 125 стосується рис. 3.73. Не зовсім точним є опис рис. 3.120 [531], в якому зазначено: «/.../ бачимо зображення червоних силуетів, що обіймаються /.../» (с. 156). Дисертантці варто звернути увагу на написання назви філіппінського університету De La Salle University (с. 148).

Висловлені зауваження та міркування жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної праці. Вона є актуальною, самостійною, завершеною науковою розвідкою, що вдало вирішує поставлені дослідницькі завдання, має теоретичне та практичне значення, увиразнюється науковою новизною і достовірністю отриманих результатів. Вважаю, що дисертація **«Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англомовних ресурсів на тематику COVID-19)»** відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її авторка ФУРМАН ОКСАНА МИКОЛАЇВНА заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент:

кандидат філологічних наук, професор,
завідувач кафедри-професор кафедри
практики англійської мови

Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Еліна КОЛЯДА

